

Länsstyrelsen
Gävleborg

RAPPORT
2009-02-02

1 (27)
Dnr 100- 1168- 09

För framtiden i Gävleborg - rapport till regeringen

Innehåll

1. För framtiden i Gävleborg – kraftsamling
2. Av egen kraft, regionalt åtgärds paket
 - 2.1 Utbildning
 - 2.1.1 Högskolan
 - 2.1.2 Yrkesutbildning
 - 2.1.3 Folkhögskolor
 - 2.1.4 Utbildningsläget
 - 2.1.5 Center för omställnings- och konjunkturinsatser
 - 2.2 Företagsnära utvecklingsinsatser
 - 2.2.1 Riskkapital
 - 2.2.2 Regional inkubator
 - 2.2.3 Insatser i varselföretag
 - 2.2.4 Kvinnors företagande
 - 2.2.5 Lärlingssystem
 - 2.3 Nya branscher, näringar och möjligheter
 - 2.3.1 Kluster
 - 2.3.2 Regionalt centrum för forskning och utveckling
 - 2.3.3 E-validering i vård och omsorg
 - 2.4 Infrastruktur
 - 2.4.1 Insatser som har nationell betydelse
 - 2.4.2 Åtgärder för tillväxt
 - 2.4.3 Generella insatser av betydelse för trafiksäkerhet och miljö
 - 2.4.4 Planering till 2021
 - 2.5 Vindkraft
 - 2.6 Arbetsförmedlingen
 - 2.7 Integration
 - 2.8 Åtgärder för personer som riskerar att hamna utanför trygghetssystemen
 - 2.9 Fördjupad dialog
3. Behov av nationellt stöd
 - 3.1 Utbildning
 - 3.2 Företagsnära utvecklingsinsatser
 - 3.3 Nya branscher, näringar och möjligheter
 - 3.4 Infrastruktur
 - 3.5 Vindkraft
 - 3.6 Arbetsförmedlingen
 - 3.7 Integration
 - 3.8 Strukturfonder
 - 3.9 Kommunala insatser
4. Bilagor
 - 4.1 Lägesbeskrivning
 - 4.2 Process och arbetssätt
 - 4.3 FoU-kluster inom stål-, verkstads- och materialindustri
 - 4.4 Regionalt centrum inom miljö och energiteknik

1. För framtiden i Gävleborg – kraftsamling

I vårt län bidrar företag, fack, kommuner, högskola, myndigheter, organisationer och enskilda personer aktivt till att hitta metoder och insatser för att lindra effekterna av den snabba konjunkturedgång som vi har sett under hösten. Vi har mött en stor oro inför den varselvåg som har svept över vårt län. Men vi har också mött en stark framtidsoptimism, en stark övertygelse om att vi i Gävleborg har stora möjligheter att till och med gå stärkta ur den här lågkonjunkturen.

Vi har ett starkt och stabilt näringsliv. På många områden är vår industri världsledande och vi har under de senaste åren sett nya näringar växa sig starka inom exempelvis energi, miljöteknik och IT. I dag är det Fiber Optic Valley, Radiomätteknik och Future Position X som representerar framtidens nya branscher,

De varsel som nu läggs är framför allt konjunkturrelaterade och när det vänder kommer företagen att behöva den arbetskraft som nu varslas. Därför måste vi utnyttja möjligheten att stärka våra företag och de människor som nu drabbas av arbetslöshet och varsel. Mycket kan vi göra själva, av egen kraft, men vissa frågor behöver lösas på nationell nivå.

Följande områden kommer bland annat att prioriteras.

- *Kompetenspaket för Gävleborgs län.* Vi kommer att etablera en Yrkeshögskola i både Gästrikland och Hälsingland. Vi kommer att öka resurserna till yrkesvuxenutbildningen. Högskolan i Gävle har för avsikt att starta en rad nya utbildningar och måste garanteras bibehållna resurser. Tillgång på lärlings- och praktikplatser kommer att få ökad betydelse inte minst för ungdomarna. Vi vill öka möjligheterna för att kunna studera och ta fram olika modeller som gör att företagen kan behålla och kompetensutveckla sina medarbetare inför nästa konjunkturuppgång.
- *Regionalt centrum för forskning och utveckling.* Gävleborg har alla förutsättningar att bli ledande vad gäller kompetensutveckling inom flera områden. I Bergslagen pågår ett utvecklingsarbete inom stål-, verkstads- och stålindustrin som vi vill bygga vidare till ett FoU-kluster i Sandviken. Inom område miljö- och energiteknik börjar vi ett arbete för att etablera ett regionalt centrum för forskning och utveckling. I Söderhamn pågår ett arbete som är kallat Södra Norrlands vindkraftcentrum och som är utpekad som en av tre noder i Sverige
- *Infrastruktur* Pendling måste kunna ske till rimliga kostnader. Att bygga dubbelspår på Ostkustbanan är av nationell betydelse för tågtrafiken i Sverige eftersom det kortar restider både för människorna och godstrafik. I länet finns dessutom ett antal satsningar på vägar som kan ske tidigare än planerat och satsningar som är bullerförebyggande och en utbyggnad av gång- och cykelvägar är angelägna.

Alla är överens om att vi kan åstadkomma mycket av egen kraft på lokal och regional nivå. Men för att alla i Gävleborg ska se på framtiden med hopp och entusiasm måste regeringen också ge oss verktyg att säkra utvecklingen. Vi är beredda att leda arbetet framåt för att utveckla länet i vår nuvarande allvarliga situation och i den gynnsammare konjunktur som kommer.

2. AV EGEN KRAFT - REGIONALT ÅTGÄRDSPAKET

2.1 Utbildning

2.1.1 Högskolan

Högskolan i Gävle är en viktig aktör vid genomförandet av kompetenspaketet för Gävleborgs län. I samverkan med arbetsförmedling, fackliga organisationer, ESF-rådet, kommuner, regionförbund, länsstyrelse och Almi, samt genom direkta kontakter in i företag som varslat, sker nu en aktiv inventering av behoven. *Målet är att nå ut med information till samtliga personer som varslats om uppsägning med ett erbjudande om att studera på högskolan.*

Högskolan erbjuder i en avsiktsförklaring *högskoleintroducerande utbildning*, termin, basår och collegeår liksom *fortbildningskurser* för exempelvis tekniker, ingenjörer, administrativ- och förvaltningspersonal, ekonomer, säljare, lärare, vård och omsorgspersonal. Kortare utbildningar kan ges med inriktning mot energi, VVS, VA, automatiserad tillverkning, underhållsteknik, geografiska informationssystem och miljö. *Uppdragsutbildning* är också en möjlig form.

Vi har en förnämlig infrastruktur för högre utbildning i Gävleborg. Högskolan i Gävle är ledande och har stor erfarenhet av *distansutbildning* och ett nära samarbete med Lärcentra i regionen. Detta ger stora möjligheter att nå ut lokalt nära varslade personer. Vi arbetar vidare med att *etablera fler efterfrågade utbildningar lokalt.*

Möjligheterna att lokalt eller regionalt stödja en uppbyggnad av *laboratorielokaler* inom profilområdena Byggd miljö och Hälsofrämjande arbetsliv skall vi studera närmare. Detta ingår som ett led i strävan att intressera fler ungdomar för naturvetenskap och teknik samt för att stärka samarbetet med näringslivet kring innovationer.

Högskolan genomför i början av året tre seminarier som är riktade till varslade i hela länet. Dessutom har ett gemensamt projekt påbörjats med marknadsföring till ungdomar om vilka möjligheter Högskolan har att erbjuda.

2.1.2 Yrkesutbildning

- *Regionalt finansierad KY-utbildning*

I Gävleborg finns ett stort behov av kvalificerade yrkesutbildningar. Flera utbildningsanordnare i regionen har också för avsikt att delta i vårens ansökningsomgång. Det finns en uppenbar risk att kvalitativt godkända ansökningar inte beviljas på grund av konkurrens om anslagna statsbidrag, även om de i övrigt uppfyller alla krav och även fyller viktiga behov på arbetsmarknaden.

Ett regionalt upplägg kan vara att låta regionala utbildningsanordnare som kvalitetsmässigt uppfyller villkoren för yrkeshögskoleutbildning få genomföra utbildningen med regional finansiering i de fall statsbidrag inte beviljas. Utbildningsanordnare som kan medfinansiera utbildningen på egen hand eller i samverkan med branscher och företag prioriteras. Denna regionala finansiering skulle kunna beviljas för ett kursintag per utbildning. En genomsnittlig årlig kostnad för en yrkeshögskoleutbildning med 20-30 platser ligger på 1-1,5 milj. kr beroende på inriktning.

- *Yrkvux*

Ytterligare en möjlighet är att starta yrkesutbildningar inom Yrkvux (Yrkesutbildning inom kommunal vuxenutbildning). Utbildningarna nivåanpassas till de krav som ställs inom kommunal vuxenutbildning vilket kan ske utan större problem för flera utbildningar. Även här kan en regional finansiering möjliggöra utbildningsstart under hösten 2009. Utbildningarna kan vara öppna för sökande från hela regionen. Kostnaden för att bedriva yrkesutbildning inom Yrkvux är i stort sett samma som för att bedriva yrkeshögskoleutbildningar.

En del av Yrkvux som borde utvecklas genom regionalt samarbete är YAP (Yrkesutbildning på arbetsplats). Detta är yrkesutbildning för vuxna som genomförs i direkt samarbete med enskilda företag och ett kostnadseffektivt sätt att genomföra yrkesutbildning på.

- *Yrkeshögskolor*

I Hälsingland är det angeläget att samla krafterna i regionen för att stå starkare i konkurrensen och möta de nya krav som den kommande yrkeshögskolan ställer på eftergymnasiala yrkesutbildningar. En förstudie är genomförd.

I Gästrikland och Bergslagen har lågkonjunkturen med stora varsel påskyndat arbetet med att snabbt tillskapa en yrkeshögskola. Ambitionen är att omgående ansöka om start av KY-utbildning redan hösten 2009. Det finns behov att starta utbildning med två inriktningar.

- *Teknikcollege*

Hälsinglands kommuner har för avsikt att genomföra ett treårigt utvecklingsprojekt för att tillsammans certifieras som Teknikcollege. En förstudie är genomförd.

I Gästrikland sker industriutbildning vid Teknikcollege inom skärande och el-utbildning automation. Ungdomar och vuxna utbildas tillsammans och ”nysvenskar” ges möjlighet att läsa svenska med inriktning mot teknik/industri.

2.1.3 Folkhögskolor

Folkhögskolorna bedriver folkbildning dels genom erhållna deltagarveckor från Folkbildningsrådet och dels via uppdragsutbildningar med anbudsförfarande eller annan överenskommelse. Folkhögskolorna har goda möjligheter att snabbt komma igång med utbildningar för utsatta grupper inom flera skiftande utbildningsområden. Det gäller bland annat kurser anpassade till personer som riskerar varsel, ungdomar som behöver kompletterande utbildning och utlandsfödda med behov att stärka sin ställning på arbetsmarkanden

Det finns stor erfarenhet från tidigare framgångsrika utbildningar. Utifrån företagets behov av kompetens kan kurser startas med kort framförhållning om extern finansiering ordnas. Utbildningens längd är max 40 veckor. En kursdeltagarvecka beräknas kosta 1 950 kr. Beräknad kurskostnad för 20 elever under 20 veckor är 780 000 kr

Folkhögskolorna har bedrivit jobbcoaching mot arbete i kombination med studier i kärnämnen. Det finns också erfarenhet av utbildningar inom hälso- och sjukvårdsområdet med praktik inlagd.

Projektmodellen rekommenderas som innebär snabb igångsättning. Samarbete sker redan idag med Högskolan. Folkhögskolorna i länet är strategiskt lokaliserade i varsitt arbetsmarknadsområde och är därmed lättillgängliga för arbetssökande

Upphandling sker genom Arbetsförmedlingen eller Försäkringskassan och delfinansiering sker genom Europeiska Socialfonden, Trygghetsrådet eller Trygghetsstiftelsen. Region Gävleborg och Länsstyrelsen bidrar.

2.1.4 Utbildningsläget

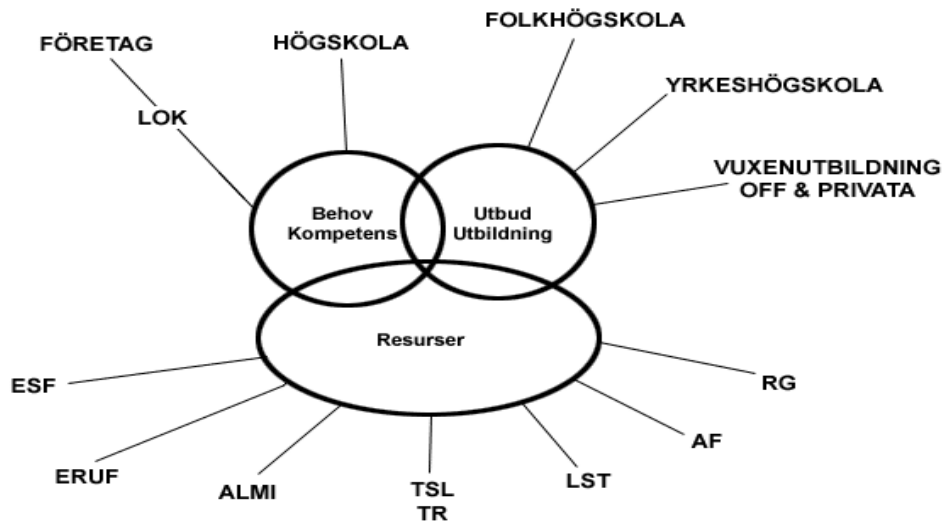
Under januari har tre möten genomförts på olika platser i länet för att få en samlad bild av vilka utbildningar som erbjuds runt om i länet, för att belysa behovet av utbildning och för att lyfta de problem som försvårar införandet av olika utbildningsinsatser. Varje kommun fick möjlighet att presentera vilka eftergymnasiala utbildningar som finns, hur samverkan ser ut mellan kommunerna samt vilka utbildningar de ser som viktiga att få till stånd. Vid dessa möten samlades kommunala politiker, tjänstemän med ansvar för utbildnings och näringslivsfrågor. Dessutom deltog utbildningsanordnare, tjänstemän från arbetsförmedlingar och företagsrepresentanter.

Inventeringen har gett en god bild av regionens utbildningssituation samt vilka behov som ska ligga till grund för fortsatt strategisk utveckling av länets utbildningar. Uppgifterna kommer bland annat att ligga till grund för en webb-baserad presentation av länets utbildningar att användas för ungdomar inför utbildnings- och yrkesval.

2.1.5 Center för omställnings- och konjunkturinsatser

Flera av kommunerna i Gävleborgs län etablerar nu Lokala center för omställnings- och konjunkturinsatser (LOK). Syftet är att varslade och berörda personer ska kunna träffa de samverkande aktörerna på en plats i stället för att besöka dem var för sig. Med utgångspunkt från denna operativa samlingspunkt kan sedan såväl jobb som utbildningsinsatser utgå utifrån de resurser som är kopplade till de samverkande aktörerna.

Vår utgångspunkt är att alla frågor ska lösas på lägsta möjliga nivå och så nära individen som möjligt. Med detta som grundinställning ser vi ändå en del frågeställningar som kan komma att uppstå i det lokala arbetet som kräver en regional samordning, diskussion och insats. Därför kommer vi även att etablera ett Regionalt center för omställnings- och konjunkturinsatser i Gävleborgs län.

Figur. Idéskiss för ett regionalt center för omställnings- och konjunkturinsatser i Gävleborg

2.2 Företagsnära utvecklingsinsatser

2.2.1 Riskkapital

Tillgången på riskvilligt kapital för små och medelstora företag är en förutsättning för fortsatt tillväxt i många av dessa företag. Almi Invest är på gång att starta ett sådant riskkapitalbolag i Gävleborg och Dalarna med basfinansiering via EU:s regionalfond. Totalt är ca 105 milj. kr avsatta till fonden. Nya regler för Almis utlåning gör det också möjligt att täcka lånebehov upp till 80%. Även de nya ägardirektiven är inriktade på att stärka finansieringsverksamheten.

2.2.2 Regional inkubator

Movexum är Gävleborgs regionala företagsinkubator och en kreativ utvecklingsmiljö för tillväxtföretag. Här erbjuds stöd både i form av kvalificerad affärscoachning och vid behov kontorsplats tillsammans med andra tillväxtföretag. Movexum ger tillgång till kompetens, kontakter och kapital. Sedan i november 2008 är verksamheten i full gång och fyra företag är för närvarande i inkubatorns process. Under början på februari förväntas ytterligare 3-4 företag som ansökt att antas.

2.2.3 Insatser i varselföretag

Vid flera olika möten kring samordningsuppdraget har framförts nödvändigheten att finna en modell där den som varslats kan behålla sin anställning i företaget och istället erbjudas kompetenshöjande insatser. Någon form av försörjningsstöd på a-kassenivå erfordras.

Refill - analys av SME företag

Almi har "verktyget" Refill för analys och hjälp till företag som varslat eller överväger varsel. Det övergripande syftet med Refill är att skapa lönsamma, konkurrenskraftiga företag som kan överleva lågkonjunkturen i den alltmer tuffare, internationella konkurrensen och som kan växa eller utvecklas på ett positivt sätt i nästkommande högkonjunktur.

En målsättning kan vara att starta med 40 företag under 3 år med ca 10-15 företag per år. Målsättningen är konkreta åtgärdsplaner för företag och anställda.

2.2.4. Kvinnors företagande

Gävleborgs län har en låg andel kvinnliga företagare. Arbetsmarknaden är fortfarande mycket könsuppdelad. Under senare år har dock andelen kvinnor som går på Starta eget-aktiviteter ökat markant. Etableringsfrekvensen under tredje kvartalet 2007 var 1,6 nystartade företag per 1000 invånare i länet, jämfört med 2,4 företag i riket. Kvinnornas andel ligger här drygt 2 procentenheter under männen. Under drygt ett år 2008, har Länsstyrelsen nu drivit projektet Främja kvinnors företagande med medel från Regeringen och EU:s regionala fond. Resultat hittills visar på att en målmedveten, samordnad satsning i länet ger resultat

Hittills har 16 projekt beslutats och pågått under 2008. I projekten har ca 300 företag deltagit och ca 300 som varit intresserade av att starta företag har deltagit i seminarier och Starta eget-aktiviteter. Eftersom kvinnors företag oftast finns i helt andra branscher än mäns har vi genom projektet kunnat satsa på några av dessa såsom hälsa, kultur, hästnäring och turism. I tidigare ansökningsomgångar har vi avslagit ansökningar på grund av medelsbrist men vi kommer att se på förutsättningarna för en ökning av volymen 2009.

2.2.5. Lärlingssystem

Vi har i Gävleborgs län under några år provat på olika varianter av att arbeta med lärlingsplatser. Erfarenheterna är mycket goda vad gäller ökade möjligheter, särskilt för ungdomar, att komma in på arbetsmarknaden och för det enskilda företaget att genom praktikhandledning bredda rekryteringsunderlaget och öka intresset för berörd bransch.

Vi kommer att i nära samverkan med näringslivets företrädare, arbetsförmedling och fackliga organisationer att arbeta för en mer permanent fungerande lösning med större volym än tidigare.

2.3 Nya branscher, näringar och möjligheter

2.3.1 Kluster

Gävleborg är relativt väl rustat, även i en nationell jämförelse, vad avser tillgång till en rik palett av innovativa miljöer som kan göra lågkonjunkturen till en möjlighet för många nytänkare. Omstrukturering, innovation och nytänkande handlar denna gång huvudsakligen om att tillföra resurser till befintliga och väletablerade aktörer och nätverk som under den förra lågkonjunkturen inte existerade.

På medellång och lång sikt är det viktigt att se till att våra företagsnära kluster har de resurser de behöver för att intensifiera sitt arbete med att hitta nya produkter och tjänster, nya marknader, nya företag och nya inriktningar för de befintliga företagen. Detta gäller exempelvis *Centrum för Radiomätteknik, Triple Steelix, Fiber Optic Valley, FindIT, Future Position X, Initiativen inom tjänste- och produktutveckling för äldrelevet* och *Interactive TV Arena*. Det gäller även de institut, organisationer och innovativa miljöer som stödjer deras processer som till exempel *Institutet för Human Teknologi, World Internet Institute, Centrum för Flexibelt Lärande och IT-Rådgivarna*.

Klusterinitiativen skapar redan idag hundratals långsiktiga arbetstillfällen. Deras roll är än viktigare i kristider och utökade samordnade satsningar på klustren kan ge mycket stor utdelning i förhållande till avsatta medel. För klustren och de nytänkande företag som skapas runt dessa är lågkonjunktur i lika hög grad en *möjlighet* som ett problem.

2.3.2 Regional centrum för forskning och utveckling

- FoU-kluster inom stål-, verkstad och materialindustri

Sandvik har en mycket målinriktad satsning på avancerad forskning inom utvalda nischer vilket också är en av hörnstenarna bakom Sandviks utveckling genom åren. Sandvik Tooling har ett centrum för konstruktion skärverktyg, Sandvik Mining and Construction har omfattande FoU-resurser i Sandviken och Sandvik Materials Technology har ett av Europas största FoU-centrum för avancerade rostfria material och speciallegeringar i Sandviken.

I Bergslagen pågår ett utvecklingsarbete, Triple Steelix, som vi vill bygga vidare på till ett regionalt centrum för forskning och utveckling i Sandviken. Som ett led i denna satsning föreslår vi bildande av ett utvecklingsbolag för ett FoU-kluster inom stål-, verkstads- och materialindustrin i vår region. En satsning som, i kombination med beskrivna kompetenssatsningar, utgör ett för framtiden viktigt tillskott som kan bidra till att stärka stål- och materialindustrins konkurrenskraft och förmåga att generera långsiktigt hållbar tillväxt. (Se bilaga 3)

- Centrum för miljö- och energiteknik

Gävleborgs län har ett gott utgångsläge beträffande potential för tillväxt inom sektorerna miljö- och energiteknik. I länet finns dels en stark kultur inom exempelvis skogsbruket och industrin och dels ett flertal nya idéer för att bygga affärer från miljöriktiga lösningar. I Gävleborg och den närliggande regionen finns ett etablerat och utvecklat energikunnande baserat på en lång erfarenhet. Detta i kombination med en av landets högsta energitäthet ger ett bra underlag för att etablera ett energicentrum. Behovet av ett energicentrum med inriktning på väl utvecklade utbildningsprogram och forskning är stort och det accentueras av den allt mer påtagliga frågan kring miljö- och klimat. Arenan behöver dock inventeras djupare för att få fram en komplett bild. Uppdraget att genomföra en förstudie under perioden januari – april 2009 ligger utlagt på Gävle Dala energikontor.

Redan nu finns anledning att börja träffa intressanta aktörer i länet för att ta reda på ambitioner och framtidsplaner. Gävleborg kan både stärka industristrukturen och sälja kunskap på detta område. (Se bilaga 4)

2.3.2 E-validering i vård och omsorg.

Det finns ett unikt och vältajmat tillfälle som förtjänar särskild uppmärksamhet och fokus, *e-validering och kompetensutveckling i Sandviken*. Med utökade resurser kan e-valideringskonceptet ge snabba effekter redan på kort sikt, och ge möjligheter till helt nya tillväxtmöjligheter på lång sikt. Syftet med validerings/kompetensutvecklingsarbetet är att höja kvaliteten inom äldreomsorgen.

Nybildade ISEA (Institute for Skill Supply by e-Assessment) kan öka takten i genomförandet genom kvalitetssäkrad IT-stödd och en avståndsberoende valideringsprocess. Redan nu pågår validering och utbildning av ny och befintlig personal i äldreomsorgen i enlighet med utredningen ”Äldreassistent – ett framtidsyrke

2.4 Infrastruktur

Vår vision år 2020 är bland annat att trafikstrukturen i Gävleborg ska ha en mycket högre standard än idag. Genom byggnation av dubbelspår samt effektiva kopplingar mellan Ostkustbanan, Norra Stambanan och Bergslagsbanan går norra Sveriges godsflöden obehindrat till de industrier som är beroende av dem. Gävle Hamn är utbyggd och tjänar som ut- och inskeppningshamn för stora delar av regionen. Genom den nya kombiterminalen är det nu enkelt att flytta gods från sjöfart och lastbil till järnväg.

Redan idag har vi i tid räknat mycket nära till internationell flygtrafik, universitetssjukhus, flera högskolor och universitet samt en stor arbetsmarknadsregion. Den befintliga infrastrukturen möjliggör för befolkningen att snabbt pendla till dessa resmål. Gävleborg har en väl utbyggd kollektivtrafik för persontransporter och som ett exempel sker idag drygt 12,5 miljoner resor årligen med våra X-tåg. Bra pendlingsmöjligheter för människor finns främst i nordlig-sydlig riktning. Tyvärr har vi för både person- och godstrafik allvarliga kapacitetsproblem som skulle kunna byggas bort.

2.4.1 Insatser som har nationell betydelse

- *Ostkustbanan (OKB)*. Dubbelspår är en länk i den nationella kedjan Bottnia - Stockholm - Göteborg /Malmö - Europa. Bottniska korridoren beräknas stå klar 2010. De flaskhalsar som finns kvar måste snabbt undanröjas för att investeringen ska bli lönsam och ge beräknade vinster i form av tidsbesparing, lägre transportkostnader, minskad miljöpåverkan och ökad konkurrensförmåga på världsmarknaden
- *Gävle Hamn*. En anslutning med direktinfart från OKB och Bergslagsbanan till bangården måste anläggas. En förstudie är planerad att påbörjas omgående. Den totala anläggningskostnaden är beräknad till 180 milj.kr. Sjöfartsverket har planerat muddring av inloppet för ökad kapacitet och säkerhet. Hamnen har fått strukturfondsmedel 37 milj.kr för annan investering.
- *Bergslagsbanan*. Dubbelspår, i första hand till Storvik, och längre fram även till Avesta. Investeringen innebär avlastning av godstransporter från den hårt belastade OKB.
- *Gävle- Falun/Borlänge* Sträckan är mycket viktig för godstransporter och för arbetspendling. Det gäller såväl åtgärder mellan Storvik- Falun som dubbelspår i Dalarna mellan Falun – Borlänge.

2.4.2 Åtgärder för tillväxt

- *Infart från Rv 80 till Sandvik AB och Sandvikens kommun.* Det finns nu en överenskommen plan för genomförande mellan kommunen och Sandvik AB. Sandvik AB är beredd medverka i en finansieringen genom en så kallad OPS-lösning
- *Genomfart Hofors.* Motorvägen E4 till Gävle har medfört en trafikökning med 30 % på riksväg 80. Investeringar fordras i belysning, mittfält och breddning av vägen. Åtgärderna är positiva även i ett längre perspektiv med tanke på planerna att uppgradera riksväg 80 till Europaväg.
- *Järnväg Orsa- Bollnäs.* Förstudie gjord 2008. I studien har ett antal stora företag uttalat ett konkret intresse för att transportera gods på banan.
- *Räta linjen (riksväg 56).* Upprustning som redan ligger i planeringen som en närtidssatsning.
- *Dryport vid Storviks bangård.* Bygga en godsterminal i Storvik som kan bidra till att gods snabbare kommer upp på järnväg. Påverkar gynnsamt bland annat transporter till och från Sandvik och andra företag med stora godsmängder.
- *Riksväg 83.* Vägen har blivit ett betydande turiststråk. Trafiksäkerhetsåtgärder behövs.
- *Riksväg 84* kommer att få ökad betydelse bland annat som turiststråk när arbetet med motorvägsbygget Enånger- Hudiksvall färdigställts. Trafiksäkerhetsåtgärder är nödvändiga.
- *Säkra rastplatser.* Dygnet runt-bevakning av långtradare vid övernattning för att motverka stölder ur värdefulla transporter. Ingår i projektet utvecklingsstråk i Dalarna.
- *Tåg i Mälardalen (TiM).* Förslag har framförts om en anslutning till TiM. Detta skulle innebära flera fördelar genom en breddad arbetsmarknad, större möjlighet till pendling, minskade kostnader för pendling; möjlighet till samordnade tariffer. Det skulle också innebära ökat utbyte inom upplevelsebaserad verksamhet

2.4.3 Generella insatser av betydelse för trafiksäkerhet och miljö

Åtgärder i Länstransportplanen för 2009 – 2015. Fullföljande av innevarande länstransportplan innebär investeringar för ca 393 mkr. Nedan exempel på planerade insatser i länstransportplanen som är finansierade över flera år som kan påskyndas genom tidigareläggning av byggstart.

- *Hedenlänken Bollnäs Väst.* Beräknad start 2010.
- *Pendlingsparkeringar.* Behovet av att ordna med parkeringar för buss- och tågpendlare har ökat i takt med ett allt större nyttjande av kollektivtrafik.
- *Gång och cykelvägar.* Stort behov i hela regionen.
- *Trafiksäkerhetsåtgärder.* Mittvajerräcken och åtgärder i sidoområden.
- *Riksväg 50* är en betydande led för tunga yrkestrafiken. Trafiksäkerhetsåtgärder är nödvändiga.
- *Buller.* Åtgärder för att minska buller från väg och järnväg
- *Enskilda vägar.* Bland annat för den omfattande satsningen som sker i länet på vindkraftsparker.

2.4.4 Planeringsram till 2021

Regionen har erhållit 873 mkr för en ny planeringsram till 2021 ökar möjligheterna att planera för en tidigareläggning av nya objekt.

2.5 Vindkraft

Gävleborg har en stor potential för en kraftigt utbyggd vindkraft. Omkring 9 % av Sveriges bästa vindlägen återfinns i länet. Vid årsskiftet 2008/09 föreligger omkring 930 ansökningar eller koncessioner för att få bygga vindkraftverk. Gävleborgs glesa befolkningsläge, stora geografiska yta, långa kuststräcka och kuperade landskap möjliggör många lämpliga platser. Länsstyrelsen bedömer att omkring 8 Twh kan utgöra möjlig energiproduktion från vindkraft i Gävleborg. Det nationella målet för vindkraft är satt till en produktion om 30 Twh år 2015 och Gävleborg har alltså potential att stå för ca 25 % av Sveriges totala mål för vindkraften.

I länet verkar flera större aktörer, dels privata bolag men även de kommunala energibolagen har också gått samman i ett gemensamt bolag vid namnet Samkraft AB för att förstärka sin egen förmåga att bygga och utveckla vindkraften i Gävleborg. Andra bolag är specialiserade på själva processen och har marknadsidén att sälja rättigheten att bygga på ”färdig plats”.

Omkring 1/3 av de planerade vindkraftverken planeras ute i havet och kan bli väsentligt större, effektivare och dyrare än på land. Processen drivs i huvudsak av ett storföretag som främst pekat ut Storgrundet i Söderhamn och Finngrundet i Gävle som stora exploateringsområden. På båda grunden finns ett flertal andra värden, exempelvis miljö, rekreation, fisk och försvar, som måste lösas samtidigt med en eventuell planering.

Vindkraften har en enorm potential för Gävleborg som län och kan bli lika mycket av ett klimatförbättrande projekt som ett industriprojekt. Följande stödande aktiviteter har nämnts i sammanhanget om offentliga aktörer vill påskynda utvecklingen:

- Utbildningar för olika kategorier av drift och underhåll (kompetensförsörjning). Det handlar både om gymnasieutbildningar, KY-utbildningar och högskoleutbildningar.
- Forskning och utveckling av exempelvis teknikförhållanden i vårt klimat.
- Lokal produktion och produktutveckling samt hjälp till industriföretag som finns inom regionen för att få igång vindkraftsproduktion.
- Ett kunskapscentrum etableras i Söderhamn (Södra Norrlands vindkraftscentrum).
- Enkla rutiner för tillstånd och att remisser som är ute från olika myndigheter.
- Arbetsmetoder för information och samråd med den lokala nivån utvecklas.

Länet behöver en motor i form av en regional resurs som stödjer och driver på utvecklingen. Detta kan till exempel gälla etableringsfrågor, planfrågor, opinion och uppbyggnad av ekonomiska föreningar kopplat mot energirådgivningen.

2.6 Arbetsförmedlingen

Arbetsförmedlingens insatser koncentreras till:

- informationsmöten på de varseldrabbade företagen
- kundarbetsplatser placeras ut på de drabbade företagen
- snabb matchning och individuellt utformade coachinginsatser
- arbetspraktik
- praktisk kompetensutveckling, validering
- nystartsjobb
- samarbete med trygghetsorganisationerna och andra lokala aktörer

Följande projekt har påbörjats i länet.

- *Jobb-akut*

I flera kommuner kommer en Jobb-akut eller motsvarande verksamhet att startas för att samla samhällets resurser för att erbjuda insatser till varslade som berörs.

- *ESF-projekt*

Arbetsförmedlingen planerar ett ESF-finansierat projekt tillsammans med de fackliga organisationerna och trygghetsrådet för att kartlägga behovet av utbildning för de företag som vill rekrytera. Projekt ska föregås av en förstudie och ansökan om genomförande ska lämnas in senast 15 april 2009 till ESF-rådet. Viktigt att projektet är lokalt förankrat i varje led. Största möjliga samordning i länet eftersträvas

2.7 Integration

För att utveckla introduktionen för flyktingar och andra invandrare har samverkan mellan kommuner, olika myndigheter, organisationer, näringslivet och föreningar med flera utvecklats under de senaste åren, både på lokal och på regional nivå. För att "göra verkstad" av den regionala överenskommelsen inleddes i början av hösten 2006 ett samarbete i projektet "*Integration Gävleborg*". Projektets syfte är att pröva och utveckla nya former av regional och lokal samverkan för att introduktionen för nyanlända invandrare skall bli effektivare och mer arbetsmarknadsinriktad. Projektet har fått statliga projektmedel och en fortsättning av verksamheten har finansierats av de inblandade parterna fram till och med 2009.

Pågående åtgärder/insatser

Det utvecklade samverkansarbetet inom Integration Gävleborg har medfört att ett flertal länsövergripande aktiviteter och projekt startats för att effektivisera och individualisera introduktionen för nyanlända. Några exempel på detta är;

- *Matchning Gävleborg*. Personer som nyligen beviljats uppehållstillstånd ska matchas mot arbete eller annan individuell introduktion i någon av kommunerna i Gävleborg.
- *Yrkes-Sfi Gävleborg*. Läns- och kommunövergripande utbildning där Svenska för Invandrare kombineras med yrkesutbildning kombineras.
- *Öppna Dörrar*. Påvisa samband mellan mångfaldsrekrytering och möjligheterna för ett företag att växa genom att utveckla nya produkter, nå nya marknader/kunder och hitta lösningar för kompetensbrist.
- *Från nyanländ till nyanställd*. Ett projekt som syftar till att utveckla en tidig validering och yrkeskartläggning för nyanlända flyktingar och andra invandrare.

2.8 Åtgärder för personer som riskerar att hamna utanför trygghetssystemen

Under 2009 riskerar allt fler personer att hamna utanför trygghetssystemen. Ett nära samarbete inleddes med ESF-rådet, Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan samt arbetsmarknadsparternas trygghetsorganisationer med syfte att etablera fungerande lösningar för berörda personer.

2.9 Fördjupad dialog

I flera fall har kontakter tagits med viktiga aktörer i länet, men dialogen har ännu inte kunnat slutföras i form av konkreta projekt. Vi avser därför att fördjupa denna dialog i följande fall.

- *Storföretagen*
Alla företag berörs av varsel eller andra personalneddragningar som rör inhyrd personal och tillfälligt anställda. Dialog har påbörjats med företagen om vilka åtgärder som är viktiga. Bristen på kvalificerad arbetskraft är ett problem. Det är viktigt att kompetent personal kan behållas i regionen tills dess att konjunkturen vänder uppåt igen. Samarbetet med högskolorna är alltmer betydelsefullt. Tidiga insatser i grundskolor och gymnasier intensifieras i ett mer långsiktigt perspektiv. Samverkan i fråga om marknadsföring av regionens möjligheter och attraktionskraft är en viktig framgångsfaktor för att klara rekrytering av kvalificerad arbetskraft.
- *Trä-, papper och massaindustri*
Trä, papper och massa är en basnäring av stor betydelse för Gävleborgs län som berörs av såväl konjunktunedgång som strukturomvandling. Vi kommer att fördjupa dialogen med företrädare för det området och analysera vad som kan göras gemensamt.
- *Entreprenörskap och nyföretagande*
Gävleborgs län ligger väl framme när det gäller att arbeta med företagsamhet inom hela utbildningssystemet. Entré och Ung företagsamhet är väl etablerade funktioner. I länet finns både kommunala instanser som arbetar med nyföretagande och andra privata aktörer. Vi kommer att se vad som ytterligare kan göras.
- *Fackliga organisationer*
Dialogen med de fackliga organisationer LO och TCO har inletts. Problembilderna är många. Det gäller personer som redan har en svag ställning på arbetsmarknaden, exempelvis ungdomar med bristfällig utbildning. När det gäller uppsägningar så finns det ett stort ”mörkertal” som inte kommer fram i statistiken över varslade. Det gäller bland annat personer med tillfälliga anställningar av olika slag men också företag som säger upp enstaka personer utan att behöva lämna varsel till arbetsförmedlingen. De fackliga organisationerna gör för närvarande en kartläggning över volymen men en bedömning är att det rör sig om lika stor del som är föremål för varsel.
- *Övrig dialog*
Vi har påbörjat en dialog med flera viktiga aktörer i länet och har för avsikt att fördjupa denna dialog för att diskutera möjligheter till ytterligare insatser som kan stärka länet. Vi avser bland annat att ta ytterligare kontakter med de statliga myndigheterna i länet.

Vi har även för avsikt att ta fram en modell för hur man kan arbeta med praktikplatser i företag. I dag är bristande tillgång på praktikplatser ibland ett hinder.

3. BEHOV AV NATIONELLT STÖD

3.1 Utbildning

3.1.1 Högskolan

Vårt uppdrag från regeringen är att samordna de befintliga resurserna i Gävleborgs län och vi arbetar utifrån dessa förutsättningar. Högskolan i Gävle måste *garanteras bibehållna resurser* för att kunna erbjuda utbildningar som stärker framtidens arbetsmarknad. Högskolan har enligt regleringsbrevet för 2009 ett utbildningsanslag på 401 281 000 kr (takbelopp) Budgeterade anslagsintäkter för grundutbildning uppgår till 351,7 milj.kr. Detta innebär att det finns ett ekonomiskt utrymme på nära 50 milj.kr för att finansiera ytterligare utbildning. Dessa medel utgör grunden för ansträngningarna att ge ytterligare utbildning med anledning av varselläget och utbildningsbehoven i regionen Regeringen har aviserat en neddragning på 3 milj.kr. Det är av yttersta vikt att inga ytterligare neddragningar sker. Vi vill med kraft understryka att Högskolans resurser är intecknade

I rådande läge framstår det som motiverat att på nytt *pröva möjligheterna till förbättrade villkor för studerande* till områden där det råder brist på arbetskraft och för varslade som vill stärka sin kompetens på kortare sikt. Erfarenheterna från liknande satsningar är goda.

Möjlighet till studier borde finnas för den som är arbetsökande och uppbär A-kasseersättning, sjukersättning eller annan ersättning. När det är fullt möjligt för den som är yrkesverksam att samtidigt bedriva högskolestudier t ex på deltid och distans så bör inte regelsystemet hindra den som saknar arbete att studera.

3.1.2 Yrkesutbildning

Regionalt finansierad KY-utbildning

En förutsättning för genomförande är KY-organisationskommitténs godkännande av regional finansiering som alternativ till statsbidrag och att utbildningarna i övrigt uppfyller fastställd kvalitetsnivå.

Satsning på regional samverkan kring Yrkvux.

Yrkvux ger möjlighet att snabbt nå stor volym vad gäller yrkesutbildning för vuxna. Här passar en begäran om riktat statligt stöd för en snabb uppbyggnad väl in. Yrkvux kräver ingen ansökan eller godkännande av central myndighet, allt finns förberett kring regelverk, bara finansiell lösning saknas. Anslag för Yrkesvuxenutbildning borde grundas på behov i stället för befolkningsunderlag vilket gynnar storstäder.

3.1.3 Folkhögskolor

Folkhögskolorna har särskilt goda erfarenheter att ordna utbildningar för utsatta grupper. De fackliga organisationerna framhåller nödvändigheten att stärka ungdomar med bristande utbildningsbakgrund. Det är bland annat mot den bakgrunden som ett tillskott av nationella resurser i form av ytterligare deltagarveckor via Folkbildningsrådet och direkta anvisade nationella medel är angelägna.

3.2 Företagsnära utvecklingsinsatser

3.2.1 Fördubbla det regionalpolitiska anslaget

Det regionalpolitiska anslaget ligger till grund för de utvecklingsinsatser vi sagt oss själva kunna bedriva. Det regionalpolitiska anslaget används också till direkt *företagsstöd* för små och medelstora företag med utvecklingspotential. Stödet är inget rättighetsstöd utan en kreditprövning görs i alla ärenden. Konkurrenssituationen beaktas noga och stöd får inte utgå om ett annat företag kan lida skada. Företagsstödet är ofta en grund för att Almi, Norrlandsfonden och banker fyller på med lån till det enskilda företaget. Uppföljningar av företagsstödet effekter har visat på en kostnad på 100 000 kr per nytt eller bevarat arbetstillfälle, samt att företagsstödet medfört 500 arbetstillfällen per år i Gävleborgs län .

Länsstyrelsen hade 2008 dubbelt så många ansökningar som uppfyllde kraven men som måste avslås på grund av medelsbrist. Detta skedde trots att bidragsnivån ofta låg på 10 % i de ansökningar som beviljades. Dessa avslag innebar att flera stora investeringar inte kunde genomföras på grund av pengabrist.

Det finns företag som trots det svåra ekonomiska läget har möjlighet och vill investera. Investeringarna kan komma till stånd alternativt genomföras snabbare med företagsstöd. En sidoeffekt är att underleverantörer i form av konsulter för miljö- och kvalitetscertifiering samt designutveckling får fler uppdrag.

En fördubbling av det regionalpolitiska anslaget skulle ge mångdubbel uppväxling pengamässigt och mångdubbel utväxling i form av nya och bevarade arbetstillfällen

3.2.2 Kvinnors företagande

Den satsning Regeringen initierade 2007 för att öka Kvinnors företagande har enligt vår erfarenhet visat sig lyckosam och vi skulle gärna se både en fortsättning och en volymökning .

3.3. Nya branscher och möjligheter

3.3.1 Regionalt centrum för forskning och utveckling

Den utvecklingskraft som finns i våra kluster och i våra forsknings- och utvecklingscentrum kräver ett fortsatt nära samarbete med den nationella nivåns sakkunskap inom respektive område. Fortsatt ekonomiskt stöd och dialog är en förutsättning för framgång.

Inom områdena stål-, verkstads- och materialindustri samt inom miljö- och energiteknik har Gävleborgs län förutsättningar att vara ledande i landet. För att kunna genomföra denna extra satsning krävs resurser utöver de vi själva kan bidra med lokalt och regionalt. Vi är beredda att finansiera dessa projekt med 50 % av regionala och lokala medel.

Kostnaderna för dessa satsningar framgår av nedanstående sammanställning:

FoU-kluster inom stål-, verkstad och materialindustri i Sandviken

Kostnader: Forskning och utveckling,	3 år á 10 milj.kr	30 milj.kr
Behov av nationella medel:	3 år á 5 milj.kr	15 milj.kr

Regionalt centrum inom miljö- och energiteknik

Kostnader: Forskning och utveckling,	3 år á 10 milj.kr	30 milj.kr
Behov av nationella medel:	3 år á 5 milj.kr	15 milj.kr

För att kunna genomföra etableringen av dessa regionala centrum i Gävleborgs län krävs ett tillskott av nationella medel som uppgår till 10 milj. kr per år eller totalt 30 milj.kr.

3.4 Infrastruktur

Med nuvarande system blir vägplaner och järnvägsplaner snabbt ogiltiga. De kan ligga färdiga i högst 2 år. En konsekvens är att det inte finns beredskapsplaner för snabb igångsättning vid försämrade konjunkturer

Förslag till systemåtgärder

- Uppdra till trafikverken i regleringsbrevet att ha ett antal projekt i ”lådan”
- En lagändring av giltighetstid för dessa planer är nödvändig.

3.5 Vindkraft

Utbyggnaden av Kooperativ vindkraft kan komma att missgynnas av nu gällande skattelagstiftning. Detta strider mot regeringens ambition att öka andelen förnybar el. Ett återinförande av avdragsrätt kan i stället utgöra stimulans för fler kooperativa vindkraftverk.

3.6 Arbetsförmedlingen

Eftersom många arbetande kan studera med bibehållen lön borde även de som är arbetslösa få studera med någon form av studiefinansiering som motsvarar a-kassenivån, under förutsättning att man står till arbetsmarknadens förfogande. Idag finns alla möjligheter till flexibel studiegång som kan anpassas efter rådande förutsättningar.

Företagen är angelägna om att i möjligaste mån behålla sin personal utan att behöva göra uppsägningar. En modell som tillämpats vid tidigare konjunktursvackor är upplägget med 4-dagarsvecka och en utbildningsdag med ersättning till den anställde motsvarande a-kassenivån.

3.7 Integration

För att kunna ta tillvara den kompetens och tillväxtpotential, som finns i länet som en följd av invandring och flyktningmottagning, behöver de nyanländas möjligheter att snabbt etablera sig på arbetsmarknaden och i samhället underlättas. Nedan presenteras förslag på åtgärder och insatser som skulle underlätta denna process.

Integration Gävleborg. Det är viktigt att kunna fortsätta samarbetet, för att kunna möta de behov som de nyanlända invandrarna och det lokala näringslivet har. Det allra ”nödvändigaste” i verksamheten är finansierat under 2009, men det behövs en utökad satsning och en lösning av finansieringen i ett längre perspektiv.

3.8 Strukturfonder

Regionala fonden

Uppräkning av eurokursen till 10 kronor skulle ge ett tillskott på ytterligare cirka 185 milj.kr för område Norra Mellansverige omfattande Gävleborg, Dalarna och Värmland. Flexibiliteten avseende utbildningsinsatser inom regionala fonden på 10 % beräknas idag på insatsområdesnivå. Detta borde vara på programnivå vilket skulle ge en betydligt större flexibilitet och öka möjligheterna.

3.9. Kommunala insatser

- *Statsbidrag.* Statens bidrag till kommuner och landsting måste öka om det ska vara möjligt att klara den gemensamma välfärden som följer av bland annat befolkningsförändringar och medicinsk-teknisk utveckling.
- *Verksamhetsanknutna statsbidrag.* Vissa verksamhetsknutna statsbidrag kan i många fall ha en negativ påverkan på kommunernas styrning. Vår uppfattning är att dessa inordnas i det generella statsbidraget och ingår i den garanterade inkomstutjämnningen.
- *Investering i VA-nät.* De befintliga vatten och avloppsnäten är i många kommuner gamla och i behov av utbyte eller renowing. Kostnaderna för att ersätta gamla VA-ledningar med nya är ansevärdiga och många gånger ofrånkomliga. Under en begränsad period föreslås att staten ger ett stimulansbidrag som motsvarar halva kostnaden av investeringen till de kommuner som anlägger nya VA-ledningar.
- *Medel för kompetensutveckling.* Från och med årsskiftet 2008/2009 avslutas Kompetensstegen, som är en nationell satsning för att stödja kommunernas långsiktiga kvalitets- och kompetensutvecklingsarbete inom vård och omsorg om äldre. Den demografiska situationen förändras inte de närmaste åren, utan behovet att kompetensutbilda personal inom äldreomsorgen kvarstår ytterligare en tid. Därför föreslås att Kompetensstegen förlängs ytterligare tre år.

Systemet med utbildningsvikarier har visat sig ge goda effekter och kan vara ett verkningsfullt instrument för pågående generationsskifte. Detta bidrar till att individer är mer anställningsbara när konjunkturen vänder.

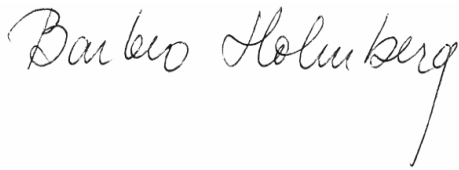
- *ROT-bidrag.* Vi anser att kommuner med fastigheter i allmännyttiga bolag, skolor, äldreboenden samt privatägda flerfamiljshus ska få ta del av ROT-bidraget.

- *Introduktion till övriga invandrare.* Många kommuner påpekar att man av ekonomiska skäl inte har möjlighet att erbjuda introduktionsinsatser till de invandrare som inte omfattas av det kommunala flyktingmottagandet samma. Att på något sätt kunna stödja kommunerna i detta arbete känns därför angeläget.

Denna rapport utgör en andra redovisning av de möjligheter vi ser för Gävleborgs län samt vilka åtgärder som ska prioriteras för att bidra till länets utveckling.

Länsstyrelsen Gävleborg

Region Gävleborg

Barbro Holmberg,
landshövding

Per-Olof Svensson,
regionstyrelsens ordförande

BILAGA 1. LÄGESBESKRIVNING

1. Befolkning

Befolkningen i Gävleborgs län uppgick vid utgången av 2007 till 275 556 personer och är jämnt fördelad på män och kvinnor. Under de tre första kvartalen under 2008 har befolkningen ökat med nära 360 personer, i huvudsak beroende på ett positivt flyttningsnetto.

Antalet invånare i yrkesaktiv ålder (20-64 år) är 157 000 personer. Under de närmaste åren förväntas 7,8 % av länets befolkning eller 13,6 % av de yrkesverksamma lämna sin yrkesaktiva ålder, vilket är den högsta andelen i landet. Ungdomar (15-19 år) som är på väg in i yrkesaktiv ålder uppgår till 7,3 % av länets befolkning, vilket innebär att de som är på väg in i arbetsmarknaden är drygt 1 300 färre. Den samlade arbetskraften kommer därför att minska något.

Utbildning. Högsta utbildningsnivå för personer i yrkesaktiv ålder har höjts kontinuerligt under senare år, och andelen med eftergymnasial utbildning uppgick 2007 till 26,2 %. Trots denna positiva utveckling har Gävleborgs län fortfarande landets lägsta andel personer i yrkesaktiv ålder med eftergymnasial utbildning.

Sysselsättning. Andelen förvärvsarbetande i länet i yrkesaktiv ålder uppgick 2006 till 79 % för män 79 % och 74 % för kvinnor. För utrikes födda uppgick andelen förvärvsarbetande till 57 % för män och 51 % för kvinnor. Utomnordiskt födda i länet har en sysselsättningsgrad som uppgick till 48 % för bägge könen vilket tillsammans med Västerbotten är lägst i landet

2. Arbetsmarknadsläge

Enligt Arbetsförmedlingen har arbetsmarknaden i Gävleborgs län haft en mycket positiv utveckling de senaste åren. Denna utveckling har nu vänt och sysselsättningen beräknas minska och arbetslösheten öka under de flesta branscher under 2009. Det positiva är att länet går in i denna utveckling från ett bra utgångsläge med låg arbetslöshet och hög sysselsättning.

Antalet arbetslösa i länet under december 2008 till 7 804 personer vilket är 840 fler än vid motsvarande tid 2007. Arbetslösheten för länet uppgick i december 2008 till 4,5 % jämfört med 3,2 % för riket. Gävleborgs län har därmed den högsta arbetslösheten i landet. Den högsta arbetslösheten i länet finns i Söderhamn (5,2 %) och den lägsta arbetslösheten i Nordanstig (4,0 %).

Under hela 2008 har för länet sammanlagt 3 746 varsel meddelats till Arbetsförmedlingen, vilket är 2 713 fler än under 2007. De flesta varslen meddelades under november månad (1 485). I Gävleborgs län har 30 av 1000 anställda varslats vilket innebär att vi tillsammans med Blekinge är hårdast drabbade.

Antalet lediga platser som anmälts till Arbetsförmedlingen under januari-oktober 2008 var närmare 1 000 färre än under motsvarande period 2007, men nära 2 000 fler än under 2006.

3. Prognos för arbetsmarknaden

Antalet sysselsatta i länet beräknas minska med 2 700 personer under det kommande året. Minskningen förväntas inom de flesta branscher men den största minskningen bedöms ske inom industrin. Den sammanlagda arbetskraften beräknas minska något under 2009 och arbetslösheten bedöms öka med ungefär 2 600 personer.

Under hösten 2008 har länets arbetsförmedlingar haft kontakt med 470 arbetsställen inom privat och offentlig sektor. Samtliga sektorer utom finans- och uppdragssektorn förväntar sig en lägre efterfrågeutveckling under det kommande halvåret. Efter det bedömer samtliga utom byggsektorn att efterfrågeutvecklingen blir högre igen.

Arbetsförmedlingen bedömer att antalet sysselsatt i industri och byggnadsindustri kommer att minska väsentligt under 2009. Antalet sysselsatta inom privata tjänster bedöms minska och inom offentlig verksamhet minska något under det kommande året.

4. Utbildning

Årskullarna för de yngsta sökande till högskolor kommer att öka under de närmaste tre åren. Vuxenstuderande och deltagare i arbetsmarknadspolitiska program väntas öka under 2009, Sammantaget bedöms att antalet personer som står till arbetsmarknadens förfogande kommer att minska under 2009.

5. Ohälsotal

Ohälsotalet för oktober 2008 i Gävleborgs län var 42,7 dagar vilket är en minskning med tre dagar jämfört med samma månad föregående år. Ohälsotalen har minskat de senaste fem åren, men kvinnor har ett väsentligt högre ohälsotal (51,3 dagar) än män (34,5 dagar).

(Källor: Arbetsförmedlingens prognos för Arbetsmarknad Gävleborg 2009 och Omvärldsfakta från Arena för tillväxt)

BILAGA 2. PROCESS OCH ARBETSSÄTT

Regeringen har gett landshövdingen och ordföranden i regionstyrelsen, uppdraget att samordna samhällets insatser för att motverka de negativa följderna av höstens snabba konjunkturedgång. Vi har valt att se detta uppdrag som ett utvecklingsuppdrag där alla goda krafter ska samverka för att utveckla länet.

Under december och januari har vi träffat många människor i Gävleborg. Vi har träffat kommunledningar, företrädare för näringslivet, fackliga organisationer och för statliga myndigheter för att få en bild av läget och framtiden för Gävleborgs län. Bland alla varsel och all oro sig för framtiden har vi sett ett län med mycket stora möjligheter att utveckla för framtiden.

Förutom de bägge samordnarna har arbetet utförts av ett samordningskansli som består av två personer från Länsstyrelsen och tre från Region Gävleborg. Vi har under som en del av samordningsuppdraget genomfört och deltagit i bland annat följande möten.

- Möte med 20-tal företrädare för regionala organisationer och myndigheter för att diskutera läget på arbetsmarknaden (2008-10-02).
- Möte med kommunledningarna i Hälsingland för att diskutera varselläget i hälsingekommunerna (2008-12-03).
- Möte med kommunstyrelseordföranden i Gästrikland för att diskutera varselläget i gästrikkommunerna (2008-12-04).
- Möte med kommunledning, arbetsförmedling, företagare och fackliga organisationer i Hudiksvall för att diskutera varselläget (2008-12-12).
- Möte med Högskolan i Gävle för att diskutera utbildningsfrågor (2009-01-09)
- Möte med utbildningsanordnare i södra Hälsingland för att diskutera utbildningsbehovet i Söderhamn, Bollnäs och Ovanåker (2009-01-09)
- Möte med kommunledning och företagare i Ovanåker för att diskutera varselläget (2009-01-09)
- Möte med Högskolan i Gävle för att diskutera utbildningsfrågor (2009-01-12)
- Möte med företrädare från Region Gävleborg för att diskutera vindkraft (2009-01-12)
- Möte med Svenskt Näringsliv, Företagarna och Handelskammaren för att diskutera hur företagande och näringsliv kan utvecklas (2009-01-13),
- Möte med utbildningsanordnare i norra Hälsingland för att diskutera utbildningsbehovet i Hudiksvall, Nordanstig och Ljusdal (2009-01-14),
- Möte med företrädare för Future Position X för att diskutera regionens kompetensförsörjning och möjligheter att locka nya inflyttare (2009-01-14),
- Möte med ALMI för att diskutera företagens utvecklingsmöjligheter (2009-01-15)
- Möte med fackliga organisationer (LO, TCO m.fl.) för att diskutera arbetsmarknadsläget (2009-01-15),
- Möte med företrädare från Region Gävleborg och Länsstyrelsen för att diskutera länets länstransportplan och vilka möjligheter som finns att tidigarelägga åtgärder (2009-01-15),
- Möte med företrädare för regionala fonden (Nutek) och sociala fonden (ESF-rådet) för att diskutera projekt för att inventera och genomföra utbildningsinsatser (2009-01-15),

- Möte med Högskolan ledning för att diskutera utbildningsfrågor (2009-01-16),
- Seminarium med Svenskt Näringsliv och företagare i länet för att diskutera utvecklingsfrågor (2009-01-20)
- Möte med kommunägda Samkraft AB för att diskutera vindkraft (2009-01-21)
- Möte med EU-samordnare från länets kommuner för att diskutera internationaliseringens möjligheter att öka tillväxten i länet (2009-01-22)
- Möte med utbildningsanordnare i Gästrikland för att diskutera utbildningsbehovet i Gävle, Sandviken, Hofors och Ockelbo (2009-01-23),
- Möte med Ericsson AB (2009-01-26)
- Möte med Arbetsförmedlingschefer för att diskutera arbetsmarknadsfrågor (2009-01-27)
- Möte med Sandvikens kommun och Sandvik AB för att diskutera utvecklingsfrågor (2009-01-28)
- Möte med Korsnäs AB (2009-01-30)
- Möte med företrädare för regionala organisationer och myndigheter för att diskutera den rapport som lämnas till regeringen inom samordningsuppdraget (2009-01-30)

BILAGA 3.

FoU-kluster inom stål-, verkstads- och materialindustri

Stålproduktion och stålbearbetning har dominerat i vår region sedan århundraden. Svenska teknikföretag omsätter årligen 800 miljarder kronor och högteknologiska verktygsmaskiner finns på såväl stora som små verkstäder. Automation är idag ett måste för att konkurrera med läglöneländer, vilket innebär att industrin behöver en god tillgång på teknisk och naturvetenskaplig kompetens samt världsledande och långsiktigt hållbar teknologi. Yrkesarbete i svensk industri kräver en förmåga att alltid prestera på en hög nivå för att säkerställa högsta kvalitet på produkterna.

Sandvik har en mycket målinriktad satsning på avancerad forskning inom utvalda nischer vilket också är en av hörnstenarna bakom Sandviks utveckling genom åren, och grunden för Sandviks världsledande ställning liksom för fortsatt expansion. Sandvik satsar mer på forskning, utveckling och kvalitetssäkring än konkurrenterna. Sandvik satsar 4 % av omsättningen på detta och har 2 200 personer som arbetar inom detta område, varav många är specialister med hög utbildning och kompetens¹.

Sandvik har en stor andel av sin FoU i Sandviken. Sandvik Tooling har ett centrum för konstruktion skärverktyg, Sandvik Mining and Construction har omfattande FoU-resurser i Sandviken och Sandvik Materials Technology har ett av Europas största FoU-centrum för avancerade rostfria material och speciallegeringar i Sandviken². Drivkraften för Sandviks FoU är kundnyttan, dvs. att genom produktutveckling skapa ett mervärde för kunden.

Omfattande resurser satsas även på utveckling av de egna produktionsprocesserna för att möjliggöra tillverkning av produkter som både har bättre prestanda och lägre tillverkningskostnader.

Enligt en rapport³ utgiven av handelshögskolan på Göteborgs universitet har regionen landets högsta patentfrekvens med 4.89 patent på 10 000 invånare. Det är naturligtvis mycket beroende på Sandviks offensiva patentstrategi. Sandvik ligger bland de främsta företagen inom sina verksamhetsområden. Idag har koncernen ca 4 300 aktiva patent. Tillgången till kvalificerade medarbetare blir en allt viktigare konkurrensfaktor. Sandvik anställer fler högutbildade specialister och det nära samarbetet med universitet och andra externa forskningsinstitutioner är strategiskt viktigt.

Kunderna strävan efter ökad produktivitet ger behov av nya alltmer avancerade verktygsutföranden. Svårarbetade material blir allt vanligare och kräver ofta nya skärmaterial. Miljöfaktorn kommer in även i produktionen där metallbearbetning utan skärvätska ökar i omfattning. Ökade krav på automation kommer att bli allt vanligare i framtiden. Fjärrstyrning av borrhjor och lastare blir ett krav inte bara för ökad produktivitet utan också för bättre arbetsmiljö. Kraven på kvalificerade material med ökad temperatur- och/eller korrosionsbeständighet och speciella ytbehandlingar blir allt vanligare. Medicintekniska applikationer är ett prioriterat område för Sandvik, där kraven på materialens renhet är höga.

¹ <http://www.sandvik.se>, (2008-02-11)

² Ibid

³ I Tinagli, R Florida, P ström, E Wahlqvist, (2007) *Sweden in the creative age*, Göteborgs handelshögskola, http://www.hgu.gu.se/files/handels_mainsite/news/sweden_in_the_creative_age_2007_06_19.pdf (2008-02-25)

Insikten att teknologiförsprång i produkter och processer ger bästa tillväxten och lönsamheten för såväl kunden som Sandvik är den yttersta drivkraften för koncernens fortsatta investeringar inom FoU. Skall Sandvik även fortsättningsvis vara motorn för tillväxt i Sandvikens kommun och vår region måste detta teknologiförsprång behållas även i framtiden. Det kräver att Kommunen kan säkerställa den kompetensförsörjning som Sandvik behöver. För detta måste ett nära samarbete bli verklighet mellan kommunen, Sandvik, övriga näringslivet och den akademiska världen. Sandvikens kommun måste hitta medel och verka för att locka de forskningsintensiva universiteten att satsa resurser i Sandviken tillsammans med framförallt Sandvik. Sandvik har som ett led i detta en aktiv roll i nätverket runt skärande bearbetning som är en del i Vinnova-projektet Triple Steelix⁴.

Industriell IT

Bakom klusterinitiativet Industriell IT står Sandbacka Park, en teknikpark i Sandviken som för närvarande inhyser drygt 40 företag, ca 600 medarbetare och ett hundratal studenter. Sandvikens kommun är huvudman för både teknikparken och klusterprojektet. Sandbacka Park är ett framväxande centrum för teknikutveckling i regionen och företagen har främst kompetenser inom teknik och IT. Denna kompetensbas inom teknik och IT kompletteras av ett antal företag med olika "supporttjänster" såsom reception, administrativa funktioner, personalrekrytering m m. Det är i denna miljö som ett kunskapscentrum för industriell IT planeras och växer fram. Förhoppningen och ambitionen är att kunna bygga upp ett regionalt kluster av företag, utbildningsanordnare och FoU-organisationer inom området industriell IT för att öka tekniköverföringen mellan företagen. Satsningen berör såväl storindustri som underleverantörer och mindre tillverkande företag.

Syftet är att stödja de små och medelstora företagens utveckling genom samarbete och ökad kompetens inom industriella IT-området. Inom industriell IT finns stor potential för små och medelstora företag, som idag inte utnyttjar tekniken i den mån som vore möjligt. Samtidigt är det viktigt för dessa företag, som ofta är leverantörer till storföretagen, att kunna synkronisera leveranserna med kunderna och kunna erbjuda elektronisk orderhantering, fakturering och betalning. Målsättningen för Industriell IT är att de kommande två åren generera 10 nya företag inom industriell IT, samt att 50 nya arbetstillfällen skapas inom området. FoU-klustret Industriell IT stöds av Region Gävleborg och EU Norra Mellansverige genom projektet "Find IT".

Bildande av ett utvecklingsbolag för ett FoU-kluster inom stål-, verkstads- och materialindustrin

Som ett led i satsningen på ett Centre of Excellence föreslår vi tillskapandet av ett utvecklingsbolag för ett FoU-kluster inom stål-, verkstads- och materialindustrin i vår region. En satsning som, i kombination med beskrivna kompetenssatsningar, utgör ett för framtiden viktigt tillskott som kan bidra till att stärka stål- och materialindustrins konkurrenskraft och förmåga att generera långsiktigt hållbar tillväxt.

⁴ www.triplesteelix.se

BILAGA 4.

Regionalt centrum inom miljö- och energiteknik (Centre of excellence)

Gävleborgs län har ett gott utgångsläge beträffande potential för tillväxt inom sektorerna miljö- och energiteknik. I länet finns dels en stark kultur inom ex. skogsbruket och industrin och dels ett flertal nya idéer för att bygga affärer från miljöriktiga lösningar. I Gävleborg och den närliggande regionen finns ett etablerat och utvecklat energikunnande baserat på en lång erfarenhet. Detta i kombination med en av landets högsta energitäthet ger ett bra underlag för att etablera ett energicentrum.

Behovet av ett energicentrum med inriktning på väl utvecklade utbildningsprogram och forskning är stort och det accentueras av den alltmer påtagliga frågan kring miljö och klimat. Gävleborg kan stärka befintliga industristrukturer, utveckla nya industriprodukter och tjänster samt skapa affärsmöjligheter inom denna sektor. Miljö- och energitekniken lyfts fram som en av de prioriterade näringsgrenarna för Gävleborg i RUP.

Arenan behöver dock inventeras djupare för att få fram en komplett bild. Uppdraget att genomföra en förstudie under januari – april 2009 ligger utlagt på Gävle Dala Energikontor. Inventeringen har påbörjats med att träffa intressanta aktörer i länet för att ta reda på ambitioner och framtidsplaner.

Av förstudien vill vi få svar på:

- vilka styrkor vi ska bygga vidare på
- hur starka noder kan växa fram och ge utvecklingskraft
- hur en bred samverkan kan skapa ökad produktivitet
- vilka marknader, behov och affärer som ska prioriteras

Redan idag pågår i regionen många intressanta utvecklingsprojekt med ny miljö- och energiteknik

Industiprofil

- CPC i Hofors (Cleantech kluster kring stålproduktion).
- Sky Cab i Hofors, långtgående planer finns på en pilotanläggning för Sveriges första spårtaxi.
- Neova som är Skandinaviens största företag inom biobränsle har uppfört Sveriges modernaste komposteringsanläggning i Forsbacka.
- Logistikcentrum (CLIP) är ett samarbete mellan större företag i regionen och Högskolan i Gävle.
- Vallviks Bruk har intresse kring svartlutsförgasning av biomassa.
- Flertalet industriföretag som säljer delar till vindkraftsindustrin.

Vindkraftsprofil

Gävleborg har extremt goda förutsättningar för utbyggnad av vindkraft bland annat finns 9 % av landets vindkraftslägen i länet. Många och omfattande vindkraftsprojekt i regionen planeras, idag finns drygt 930 ansökningar hos länsstyrelsen.

I Söderhamn finns Södra Norrlands vindkraftscentrum – en kommande kompetensnod med fokus på support och underhållsfrågor, av intresse för Energimyndigheten.

Samkraft AB är ett regionalt vindkraftsbolag med brett ägande av intressenter i hela länet.

Högskole- och FoU-profil

Högskolan i Gävle bedriver sverigedande forskning inom institutionen Byggd Miljö. I samarbete med utvalda företag har en ny energiutbildning etablerats för att tillgodose efterfrågad kompetens inom nya energiområden.

Flera aktuella forskningsområden för alternativ energiutvinning pågår i regionen i nära samverkan med universitet och högskolor. Det gäller exempelvis Vattenfalls forskningsstation i Älvkarleby och Geotermisk energiforskning (Geosus) i anslutning till Dellensjöarna i Hälsingland. Vid Wij Trädgårdar i Ockelbo planeras för "Ny energi i gamla landskap" – en arena för utbildning, demonstration, innovation och forskning inom förnybar energi.

Nyttjandeprofil

- Elbilens utveckling i samhället, Shopping Circle, projekt som drivs i samarbete med flera företag under ledning av Gävle Energi.
- Energilagring i batterisystem och i berggrum är två intressanta möjligheter som studeras närmare.
- Biogas Mitt har etablerats inom Region Gävleborg som stöd för fortsatt utveckling. En första tankstation beräknas vara på plats under 2009.
- Förstudie kring en regional värmemarknad pågår liksom nya krav från EU lett fram till en fokuserad satsning på energieffektivisering riktad till företag.
- Den regionala företagsinkubatorn, Movexum, i samarbete med Elforsk och Innovationsbron kan utveckla innovationer och nya affärer.

Internationell profil

Flera energibolag har sökt stöd hos Exportrådet för export av "Energy Management Know-how" Länet deltar i Interreg projektet "Baltic Climate" syftar till att studera hur kommuner kan förebygga skador av växthuseffekten. Projektet drivs av tyska universitet.

Projekt med miljöprofil

- Från Gävleborg drivs i samarbete med Dalarna Ungdomens miljöting som i 18 år ordnat Europas största miljökonferens för ungdomar. 2008 deltog 400 ungdomar.
- I Gävleborg finns Almi-Sveriges enda miljöprojekt med fokus på att hjälpa små företag med att få ordning på sitt eget miljöarbete med avseende på miljöbalken och ledningssystem.
- I Gävleborg finns X-MaTs (miljöanpassade transportsystem) med uppdraget att via mobility management förändra transportbeteenden och utsläpp från transportsektorn.
- I Gävleborg finns ett starkt regionalt energikontor (GDE) som vid flera tillfällen lett nationella utvecklingsprojekt (exempelvis pelletsutveckling och energieffektivisering till små företag).